

Mælkeribruget i Danmark 1903.

Af Professor *B. Bøggild.*

Landbrugsaaet 1902—03 gav et godt økonomisk Resultat for det danske Mælkeribrug. — Produktionen af de to vigtigste Exportvarer, Smør og Flæsk, blev saa meget større end nogensinde tidligere, at der derved blev bødet paa de noget nedadgaende Priser paa saa vel Smør som Flæsk.

Efteraaet 1902 var temmelig græsfattigt, saa at Kvæget gjennemgaaende tidlig maatte tages paa Stald, men Køerne bleve bundne ind til store Beholdninger af Halm, Korn og ligeledes Hø, særlig Agerhø. Paa Øerne havde Udbyttet af Rodfrugter og særlig af Foderroer vel været noget utilfredsstillende, medens det var blevet bedre i Jylland, men — mærkelig nok — vare Roerne efter den kolde Sommer ualmindelig rige paa Tørstof, saaledes at det temmelig lille Tøndeareal kunde paaregnes at have en stor Næringsværdi. — Med Undtagelse af Majs var Handelsfoderstofferne ikke dyrere, end at de fleste Landmænd kunde søge en Fordel i at anvende dem i større Mængde end nogensinde tidligere, og Sundhedstilstanden blandt Køer og Svin var hele Aaret igjennem særdeles tilfredsstillende.

Vejret var ret mildt, indtil der i Slutningen af November pludselig kom saa stærk Frost, at de Roer, der endnu hist og her sad i Jorden, kom til at fryse; men de fleste Steder skete dog ikke nogen videre Skade, og

mange Mælkerier benyttede strax Lejligheden til at samle Is, saaledes at de fik Ishusene fyldte allerede inden Juletravlheden. Alt tegnede saaledes godt til Helligdagene, men disse bleve dog i sjælden Grad uhyggelige, idet der første Juledag rejste sig en voldsom Storm, som i Løbet af Natten væltede Masser af Træer, beskadigede mange Bygninger og gjorde Vejene ufremkommelige. Adskillige Mælkerier fik om ikke Skorstenen væltet saa dog Tage, Vinduer, Lemme, Plankeværker m. m. slemt ødelagte. Hvor mange Skorstene, der tog mere eller mindre Skade, er vel ikke bleven oplyst; men nogle vides bogstavelig at være brækkede over af Stormen, ligesom det skete for en Del Aar siden, da der paa én Dag væltede 3 Mælkeriskorstene paa Bornholm.

Efter Stormen fik vi Tøvejr og Regn, der var ret velkommen, da man hist og her begyndte at nære Frygt for Vandmangel, og Vejret blev endog saa mildt, at mange Plove kom i Gang i Januar Maaned, og ogsaa i Februar indtraf der kun enkelte Frostdage. — Med Undtagelse af anden Juledag kunde Mælkekuskene næsten alle Steder uden alvorlige Hindringer hele Vinteren igjennem Dag efter Dag bringe de store Mælkemængder til Mejerierne. Vejret var som Regel mildt, og ofte var der stærk Blæst, saaledes at Vejene hurtig bleve tørre igjen efter Regnen. I Marts blev Vejret næsten foraarsagtigt, idet den stærke Blæst dog gjorde en Del Skade. I Begyndelsen af April kom der vel lidt Nattefrost, men derefter fik vi atter mildt Vejr og Regn, og man havde Grund til at glæde sig til at kunne faa tidlig Græsning.

Foraarsarbejdet kom i Gang, Gartnerne havde travlt, og alt saa ud, som om Vinteren forlængst havde været forbi. Da begyndte det pludselig Søndag den 19. April at blæse og sne. Og Sneen væltede ned i saa stor Mængde baade Mandag og Tirsdag, særlig her paa den østlige Del af Sjælland, at man oplevede den Besynderlighed, efter længe at have haft Foraarsvejr, at der i et Par Dage ingen Jernbaneforbindelse kunde opretholdes mellem Roskilde og Kjøbenhavn. Al Færdsel blev vanskelig. Mælke-

vognene kunde slet ikke komme frem, og Slædekjørsel var yderst besværlig gjennem de store Driver, der laa paa Jorden, som ikke var frossen. — Det pludselig indtraadte Vintervejr voldte saaledes megen Forstyrrelse, samtidig med at al Plantevækst blev standset og i væsentlig Grad ødelagt.

Sneen smeltede hurtig bort, men Græsset havde dog taget saa megen Skade, at Tanken om at faa Køerne tidlig ud maatte opgives. — I Begyndelsen af Maj blev Vejret dog atter mildt, saaledes at enkelte Køer begyndte at komme ud, og i Midten af Maaneden blev Udbinding almindelig. — I sidste Halvdel af Maj blev Vejret endelig rigtig varmt og frodigt, saaledes at Kløver og Græs udvikledes særdeles godt. Der blev rigelig Græsning til Køerne. Mælkerierne fik i Juni meget Mælk og samtidig bjærgedes en god Mængde Agerhø.

Ogsaa Juli Maaned gav god Græsning og rigelig Staldfoder, alt imedens at Varmen var meget lempelig, saaledes at man i Mælkerierne i enhver Henseende gennemgaaende arbejdede under særdeles gode Vilkaar; men mod Slutningen af Maaneden kom der dog mere Regn, end man ønskede. Adskilligt Enghø tog Skade, i Ribe Amt blev endog hele Høstakke ført bort af Vandet, og det var koldt og vaadt for Køerne at ligge ude.

Det vaade og kolde Vejr fortsattes hele August Maaned igjennem. De store Sædafgrøder modnedes kun langsomt, og Aaret gav en ualmindelig sen og besværlig Høst, alt imedens der var rigeligt Græs paa Marken hele Efteraaret, men Vejret var oftest saa koldt og vaadt og blæsende, at Køerne led ondt ved at være ude, og i hvert Fald om Natten maatte de hyppigst tages i Hus.

Efterfølgende Tabel viser, hvorledes Overskuds-Indførselen er tiltaget af Kornvarer, Oliekager og Klid. Der er ialt en Tilvæxt af c. 45 Millioner Pund, men denne fremkommer alene derved, at der er et forøget Forbrug af over 200 Mill. Pd. Oliekager, medens der er Nedgang i Tilførselen af Klid og Kornvarer. — Særlig maa det

Danmarks Overskuds-Indførsel i Millioner Pund af

Landbrugsaaet	Kornvarer uformalede og formalede	Oliekager og Oliekagemel	Klid
1898—1899	1208.2	289.2	127.1
1899—1900	1249.7	412.9	98.6
1900—1901	999.6	431.6	67.3
1901—1902	1211.8	477.5	158.5
1902—1903	1068.7	695.3	128.9

bemærkes, at Majs, hvoraf der for tre Aar siden var en Overskuds-Indførsel af 935 Mill. Pd. og derefter 635 og 577 Mill. Pd., sidste Aar indskrænkedes til 378 Mill. Pd., uagtet Prisen har været noget nedadgaaende, idet den gennemsnitlig har været 4.85 Øre pr. Pd., medens den forrige Aar var 5—5½ Øre.

Ligeoverfor den store Tilførsel af Korn og Foderstoffer maa det erindres, at Aaret har bragt en meget stor Stigning ikke alene i Overskuds-Udførselen af Smør, der er voxet fra 126 til 139 Mill. Pd., men ogsaa i Overskuds-Udførselen af Flæsk. Denne steg fra 135 til 159 Mill. Pd., og samtidig tiltog Overskuds-Udførselen af levende Kvæg fra 43,000 til 56,000 Stkr.

Denne store Produktion af Flæsk foranlediger et stort Forbrug af Kornvarer, men det samtidige store Forbrug af Oliekager er et talende Vidnesbyrd om, at en stor Mængde danske Landmænd mere og mere mene at finde deres Fordel ved at købe de kvælstofrigeste Foderstoffer til Malkekøerne.

Det store Forbrug af Oliekager begunstigedes af en Nedgang i Prisen af ¼ til ½ Øre pr. Pd. i Sammenligning med det nærmest foregaaende Aar. Og denne Nedgang i Prisen paa Foderstofferne har man maattet trøste sig med, naar man har set hen til, at Gennemsnitsprisen for Aaret pr. Pd. Smør er dalet 2 Øre og pr. Pd. Flæsk c. 2½ Øre.

Vil man dernæst undersøge nogle enkelte Mælkeriers Aarsregnskaber og sammenligne disse med de samme Mælkeriers Aarsregnskaber for de foregaaende Aar, vil man i Overensstemmelse med de statistiske Oplysninger for hele Landet finde en forøget Produktion og en noget dalende Smørpris.

Det samme sjællandske Andelsmælkeri, hvis Regnskab har været omtalt i de sidste Aarsoversigter her i Tidsskriftet, og som i Aaret 1902 havde 4,048,235 Pd. Mælk, har i 1903 haft 4,248,571 Pd. Mælk, men Mælkeforbruget er her steget fra 24.79 til 24.90 Pd. Mælk pr. Pd. Smør, og Smørprisen er dalet fra 96.28 til 93.15 Øre pr. Pd. Smør. Samtidig er Driftsudgifterne med Renter og Afdrag nedbragt fra 389 Øre pr. 1000 Pd. Mælk til 337.10 Øre, hvilket bøder noget paa det mindre Udbytte af Smørret; men det samlede Resultat bliver dog, at Mælken er afregnet Andelshaverne med en Nettopris af 3.42 Øre pr. Pd. i Aaret 1900, 3.53 Øre pr. Pd. i 1901, 3.51 Øre pr. Pd. i 1902 og nu 3.43 Øre pr. Pd. i 1903, samtidig med at der hvert Aar er leveret Andelshaverne 95 pCt. Skummetmælk og Kjærnemælk gratis tilbage, — saaledes at de nævnte Nettopriser pr. Pd. Mælk i de forskellige Aar, ret beset, er Nettoværdien, hvortil Fedtet i den nymalkede Mælk er blevet udbragt, medens Andelshaverne have beholdt Skummetmælk og Kjærnemælk til Husholdningsbrug og Opfodring.

Det samme store, meget mønsterværdige jydsk Andelsmælkeri med stor Ostproduktion, som har været omtalt i de nærmest foregaaende Aarsberetninger, har i Aar velvillig fremsendt omstaaende Regnskab, der omfatter Tiden 31. Oktober 1902 til 30. Oktober 1903. — Der har været modtaget 7,718,959 Pd. Mælk, medens der i 1902 blev indvejet 6,812,110 Pd. Mælk og i 1901 6,141,200 Pd., saaledes at der har været en meget betydelig Stigning i Mælkemængden. — Driftsudgifterne have kun været 363.9 Øre pr. 1000 Pd. Mælk, medens de i 1902 vare 383.5 Øre og i 1901 endog 413 Øre, og her er alt-

UDGIFTER

paa et jydsk Andelsmælkeri med stor Osteproduktion.

	Ialt Kroner	Øre pr. 1000 Pd. Mælk
Kjørsel.....	7,732.68	100.0
Brændsel.....	2,987.02	38.7
Lønninger.....	5,094.60	66.0
Bødkerarbejde og Pergament.....	269.95	3.4
Is.....	93.00	1.2
Olie og Fedt.....	144.00	1.8
Salt, Farve, Kalk, Soda m. m.....	1,412.67	18.3
Bygningernes Vedligeholdelse.....	211.21	2.8
Mælkevognenes Vedligeholdelse.....	835.69	10.8
Inventarets Vedligeholdelse.....	2,231.00	28.9
Papir, Porto o. l.....	299.89	3.9
Nyt Inventar.....	1,022.50	13.3
Afdrag og Renter.....	4,460.00	57.8
Andre Udgifter.....	1,308.28	17.0
Ialt...	28,102.49	363.9

INDTÆGTER

paa et jydsk Andelsmælkeri med stor Osteproduktion.

Salg af 270,769 Pd. Smør (à 95.00 Øre).....	257,245.66 Kr.
— - 190,005 - Ost.....	56,694.91 -
Andelshaverne, Sk.-mælk og Kjærnemælk 4,852,141 Pd.	48 521.41 -
— Valle 2,218,261 -	5,545.65 -
Salg af Mælk og Fløde.....	2,745.85 -
Andre Indtægter.....	731.41 -
Ialt...	371,484.89 Kr.

Der er ialt indvejet 7,718,959 Pd. Mælk, altsaa er Mælken udbragt i.....	4.81 Øre pr. Pd.
Der er udbetalt Andelshaverne for Mælk 272,559 Kr. 36 Øre, altsaa.....	3.53 — —
Forskjel.....	1.28 Øre pr. Pd.
Driftsudgift ..	0.36 — —
Overskud.....	0.92 Øre pr. Pd.

saa en økonomisk Fremgang i Løbet af 2 Aar af c. 50 Øre pr. 1000 Pd. Mælk, hvilket svarer til en Besparelse i Udgiften af $1\frac{1}{4}$ Øre pr. Pd. Smør, idet der af 1000 Pd. Mælk udvindes ikke fuldt 40 Pd. Smør. — Mælkeforbruget, der i de to nærmest foregaaende Aar har været 26.0, har sidste Aar kun været 25.77 Pd. Mælk til 1 Pd. Smør; men Salgsprisen for Smør er gaaet ned til 95.00 Øre pr. Pd., medens den i 1902 var 97.11 Øre og i 1901 endog 98.78 Øre pr. Pd.

Til Ostelavning er anvendt 707,779 Pd. nymalket Mælk, medens der Aaret før anvendtes 663,000 Pd., og der er solgt 66,000 Pd. Gouda- og Edamost, samt 130,000 Pd. Ost af $\frac{1}{4}$ Sødmælk og $\frac{3}{4}$ Skummetmælk og Kjørnemælk, og desuden en lille Mængde Ost alene af mager Mælk. — Produktionen omfatter ialt 229,000 Pd. Ost, imod 206,000 Pd. Aaret før, og Beholdningen ved Aarets Slutning er kun 25,000 Pd. mod 39,000 Pd. Aaret før, hvilket vidner om, at Efterspørgslen har været god, og Bestyreren meddeler da ogsaa, at der ved Aarets Slutning var udmærket livligt Ostemarked.

Nettoprisen, som Andelshaverne her have opnaaet, har i 1903 været 4.45 Øre pr. Pd., medens den i 1900 var 4.42 Øre, i 1901 var 4.52 og i 1902 4.48 Øre; men her maa det fremhæves, at den nævnte Pris er fuldstændig ren Nettopris. Altsaa, Bønderne have hjemme ved deres Stalddør faaet 17.80 Øre pr. Kande, idet Skummetmælk og Kjørnemælk er beregnet til 1 Øre pr. Pd.; men ingen behøver at tage mere hjem, end hvad han selv mener at have Fordel af at faa til denne Pris. — Bestyreren karakteriserer Aaret saaledes, at det helt igjennem har været et godt Mælkeriaar, alene med Undtagelse af den dalende Smørpris.

Det vestjydske Andelsmælkeri, hvis Regnskab ogsaa har været omtalt de to foregaaende Aar, ses omstaaende i Aar at have haft 9,496,614 Pd. Mælk, medens der i 1902 var 8.7 Mill. Pd. og i 1901 8.1 Mill. Pd., saaledes at Stigningen i Mælkemængden har været betydelig.

UDGIFTER
paa et vestjydsk Andelsmælkeri.

	Ialt Kroner	Øre pr. 1000 Pd. Mælk
Kjørsel af Mælk	16,711.80	175.9
Kjørsel af Kul og Smør	322.00	3.4
Lønninger	4,400.00	46.3
Brændsel	2,680.47	28.2
Is	123.00	1.3
Olie	116.40	1.2
Smørtræer og Pergament	4,511.97	47.5
Salt, Farve, Løbe m. m.	849.73	8.9
Rengjøringsager	58.50	0.6
Papir, Porto m. m.	139.47	1.5
Vedligeholdelse af Bygning og Vej	466.90	4.9
Vedligeholdelse af Inventar	1,065.57	11.2
Renter og Afdrag	2,446.13	25.7
Andre Udgifter	937.55	9.8
Ialt ...	34,829.49	366.4

INDTÆGTER
paa et vestjydsk Andelsmælkeri.

362,822 Pd. Smør à 93.5 Ore	339,567. ⁶⁵ Kr.
8,838,514 - Skummetmælk og Kjærnemælk à 1/2 Ore	44,192. ⁵⁷ -
55,354 - — — — i Detail à 1 -	553. ⁵⁴ -
23,245 - Ost à 1 Ore	232. ⁴⁵ -
Affald	363. ⁰⁰ -
Andre Indtægter	1,196. ⁶⁶ -
Ialt ...	386,105. ⁸⁷ Kr.

Der er ialt indvejet 9,496,614 Pd. Mælk, altsaa er
Mælken udbragt i 4.065 Ore pr. Pd.

Der er udbetalt Andelshaverne for Mælk 317,411 Kr.
06 Ore, altsaa 3.342 — —

Forskjel	0.723 Ore pr. Pd.
Driftsudgift ..	0.366 — —
Overskud	0.357 Ore pr. Pd.

Mælkeforbruget til 1 Pd. Smør var i 1901 26.⁶⁰, i 1902 26.⁶², men i 1903 kun 26.¹⁷, hvilket jo betegner et betydeligt Fremskridt. — Driftsudgifterne pr. 1000 Pd. Mælk, der i 1901 var 443 Øre og i 1902 384 Øre, har i 1903 kun været 366.⁴ Øre, altsaa i 2 Aar er der en økonomisk Fremgang af 77 Øre pr. 1000 Pd. Mælk, hvilket er 2 Øre pr. Pd. Smør. Og det mindre Mælkeforbrug og den billigere Drift ophæver her Nedgangen i Smørprisen fra 95.⁵ til 93.⁵ Øre pr. Pd., idet Nettoindtægten af Mælken i 1902 var 3.⁶⁷⁸ Øre pr. Pd., men i 1903 blev den 3.⁶⁹⁹ Øre pr. Pd.

For rigtig Vurdering af denne Nettoindtægt af Mælken maa det bemærkes, at Skummetmælk og Kjærnemælk her er tilbageleveret Andelshaverne til $\frac{1}{2}$ Øre pr. Pd., hvormed jo ingenlunde er sagt, at Beboerne ikke tillægges den større Værdi, og dernæst søger man her ikke Fortjeneste ved Ostproduktionen, idet der ved den kun tilsigtes at forsyne Andelshaverne med billig Ost. — Andelshaverne, der ønske det, kunne faa Ost lavet paa Mælkeriet mod at betale 1 Øre pr. Pd. Ost, medens Vallen leveres dem gratis tilbage, og Mælken, der bliver ostet, bogføres dem til samme Pris, nemlig $\frac{1}{2}$ Øre pr. Pd., som den Skummetmælk og Kjærnemælk, der direkte hjemsendes. — Som et Forhold, der formentlig kan betegnes som ret karakteristisk for det store Mælkeri i den tyndt befolkede Egn, kan det paapeges, at Kjørselsudgifterne udgjøre næsten Halvdelen af samtlige Driftsudgifter, og beløbe sig til over 17,000 Kr., en ret stor Sum, der jo imidlertid tjenes af Egnens Folk, — og samtidig maa det bemærkes, at Udgifterne f. Ex. til Lønninger og Brændsel her ere forholdsvis særdeles lave.

Mælkeforbruget til et Pd. Smør er der her særlig Anledning til at se lidt nærmere paa; thi det er jo et Forhold af den aller største Interesse for alle danske Landmænd, men som det kan være ret vanskeligt at faa noget paalideligt Overblik over. Man maa være varsom med af spredte Iagttagelser at drage almindelige

Slutninger, og man kan være meget udsat for at komme til at drage urigtige Slutninger, naar man uden fornøden faglig Forstaaelse vil sammenholde og kritisere Meddelelser fra forskjellige Tider og Steder.

Disse Bemærkninger maa det her være berettiget at fremsætte ligeoverfor Docent Stribolts Paastand om, at vore Køer ere gaaede tilbage i Fedtprocent. — Der har maaske været Tilbagegang nogle Steder; men der har sikkert været Fremgang andre Steder, og vore Køer kunne ingenlunde nu siges gennemgaaende at give tynd Mælk. Og særlig for Vurderingen af Martens Meddelelser fra Holsten for 60—70 Aar siden, som Docent Stribolt benytter som Grundlag for sin Paastand, maa det erindres, dels at Datidens Regnskaber og Vægt og Maalangivelser kun kunde være meget vage, og dernæst, at det er en bekendt Sag, at man paa samme Gaard f. Ex. under Løsdrift om Efteraaret har kunnet kjærne et Pd. Smør af 20—22 Pd. Mælk, men dog som Gjennemsnit for hele Aaret har brugt 28—30 Pd. Mælk til hvert Pd. Smør.

Vil vi her undersøge, hvorledes Mælkeforbruget til 1 Pd. Smør har stillet sig i Aarenes Løb, f. Ex. paa de tre Andelsmælkerier, der tilfældig have været Gjenstand for Omtale i de senere Aar her i Tidsskriftet, viser det sig strax, at Forholdene kunne være ret forskellige paa forskjellige Steder i Landet, men samtidig viser det sig, at der i de senere Aar, fra hvilke vi have paalidelige Oplysninger, i hvert Fald i nogle Egne af Landet har været en betydelig Nedgang i Mælkeforbruget til et Pund Smør, — en Nedgang der er meget større, end hvad der kan skyldes de bedre Centrifuger og den bedre Renkjærning, og som derfor nødvendig for den største Del maa skyldes, at den paa disse Mælkerier modtagne Mælk er bleven federe.

Det sjællandske Andelsmælkeri har i de fire Aar, for hvilke Regnskab foreligger, havt et Mælkeforbrug til 1 Pd. Smør af 25.10—24.89—24.79 og 24.90, hvilket viser, at Mælken kan være noget forskellig fra Aar til Aar, men

de foreliggende Tal godtgjør, at Mælken paa dette Mælkeri, ligesom mange Steder i Sorø og Præstø Amter, er af ret tilfredsstillende Fedme, og der foreligger ingen Grund til at antage, at den tidligere har været federe.

Det jydsk Andelsmælkeri med stor Osteproduktion foreligger der Regnskab fra siden 1885,*) og her har Mælkeforbruget til 1 Pd. Smør i de forløbne Aar været 28.9 — 28.1 — 28.9 — 27.8 — 27.6 — 27.2 — 26.8 — 27.0 — 26.6 26.5 — 26.5 — 26.9 — 26.8 — 26.3 — 26.2 — 26.3 — 26.0 — 26.0 og 25.77. — Her er Svingninger op og ned, men i de forløbne 19 Aar er der dog en iøjnefaldende Nedgang i denne Talrække.

Og det vestjydske Andelsmælkeri, fra hvilket der foreligger Regnskab siden 1887,*) har havt følgende Tal for Mælkeforbruget til 1 Pd. Smør: 29.9 — 28.8 — 29.5 — 28.3 — 28.8 — 28.3 — 27.5 — 27.6 — 27.1 — 26.9 — 26.8 — 26.1 (kun et Sommerhalvaar) — 26.7 — 26.7 — 26.6 — 26.6 og 26.2. — Ogsaa her er der Svingninger op og ned; men i de forløbne Aar maa der indrømmes at være en betydelig Nedgang i Mælkeforbruget til 1 Pd. Smør, som for den største Del maa skyldes Mælkens tiltagende Fedme. — Samtidig med at disse jydsk Mælkerier have faaet meget mere Mælk at arbejde med, mest fordi Køernes Mælkeydelse er gaaet stærkt fremad, har Mælkefedmen været tiltagende. — Og fremhæves maa det, at disse Tal skyldes ikke nogle Analyser eller nogle Prøvekjærninger, men hvert af dem er fremkommen ved, at Aarets Smørmængde er divideret ind i hele Aarets Mælkemængde.

Idet der her om Smørprisen og Smørexporten iøvrigt kan henvises til Artiklen om Danmarks Smørexport 1902—1903 i Tidsskrift for Landøkonomi 1903 S. 712 —723, skal her kun henpeges paa hosstaaende Tabel over Englands Indførsel af Smør i Kalenderaaret 1903. Englands samlede Indførsel ses at være stegen, og dette skyldes forøget Tilførsel særlig fra Danmark og New-

*) Se Tidsskrift for Landøkonomi 1902 S. 265 og S. 266.

Englands Indførsel af Smør i Cwts.

(101.º Pd. dansk.)

Fra	1899	1900	1901	1902	1903
Rusland	209,738	378,452	489,091	484,328
Sverrig	245 509	196,041	180,212	191,591	212,232
Danmark	1,430,052	1,486,342	1,597,186	1,703,032	1,771,654
Tyskland	36,953	36,042	26,983	26,418	12,506
Holland	384,810	282,805	298,912	393,261	343,725
Frankrig	353,942	322,048	311,601	414,141	454,088
N. S. Wales	43,561	83,061	59,650	17,641	21,157
Victoria	211,744	264,603	186,141	62,819	98,177
New Zealand	111,639	162,871	167,343	157,993	249,879
Kanada	250,083	138,313	215,588	285,765	185,464
Forenede Stater ...	159,137	56,046	150,126	54,458	42,405
Andre Lande	262,331	139,606	130,696	177,967	185,069
Ialt...	3,389,851	3,378,516	3,702,890	3,974,177	4,060 684

Zealand samt endvidere fra Sverrig, Frankrig, N. S. Wales og Victoria, medens Tilførselen har været aftagende fra Rusland, Tyskland, Holland, Kanada og de forenede Stater.

For Osteproducenterne var Aaret 1902—1903 forholdsvis særdeles godt. De høje Flæskepriser saavel i 1901 som i 1902 havde foranlediget, at Svineholdet var bragt op til en saadan Højde, at der i de fleste Egne af Landet var stor Villighed hos Andelshaverne til at tage meget Mælk hjem, og Mejeristerne havde derved let ved at begrænse Produktionen af Ost til, hvad der var god Plads til i Lagerlokalerne, og hvad der kunde ventes god Afsætning for. Og hertil kom, at Sommeren 1903 ingenlunde bragte nogen betydelig Varme, saaledes at det har været forholdsvis let at passe Ostene paa Lagrene uden at faa Vragstost i nogen væsentlig Mængde.

Overskudsindførselen af Ost her til Landet, som forrige Aar var 1.8 Mill. Pd., ses af hosstaaende Tabel sidste Aar at have været 1.7 Mill. Pd., idet saavel Indførselen som Udførselen er aftaget. — Den Udførsel til England fra et enkelt stort Mælkeri paa Sjælland, som paa forskellig Maade blev en Del omtalt i 1902, er nu vistnok helt ophørt, idet de paagjældende Ost have fundet Af-sætning herhjemme til bedre Priser, end hvad der kan opnaas i England. — Indførselen her til Landet har som sædvanlig omfattet mange forskellige Slags Ost, hvoraf en Del ligesom i tidligere Aar er bleven solgt til lavere Priser, end tilsvarende Kvalitet med Fordel kan fremstilles paa noget dansk Mælkeri. Ligesom russiske Gjæs og russiske Høns indføres formedelst deres Prisbillighed og give københavnske Handlende en forholdsvis god Fortjeneste, saaledes indføres ogsaa særlig en Del russisk Ost til saa lave Priser, at det heldigvis ikke kan betale sig for danske Mælkerier at benytte Sødmælk til Fremstilling af saadanne Varer. — Den ringe Mængde Ost, der udføres herfra Landet, gaar ifølge Toldvæsenets Lister til mange forskellige Steder, og blandt andet gaar der c. 30,000 Pd. til vore Bilande.

Danmarks Ind- og Udførsel af Ost

i Tusinde Pund.

Aar	Indførsel	Udførsel	Overskuds-Indførsel
1900—1901	2,034	161	1,873
1901—1902	2,043	208	1,835
1902—1903	1,887	163	1,724

Gjennemgaaende kan Kvaliteten af de danske Mælkeriers Ost, saavel de mere fede som de magre, siges i glædelig Grad at være gaaet fremad i de senere Aar. Mange Mælkeribestyrere have her gjort et dygtigt Arbejde, og det gode Samarbejde med Forsøgsostninger,

Osteudstillinger, Lagerbedømmelser m. m., der nu udføres i mange Egne af Landet, har øjensynlig gjort god Nytte. Men Mælkerierne maa altid være forsigtige med ikke at lave større Mængder, end hvad der kan afsættes herhjemme; thi Salg af en større Overproduktion til Udlandet vil kun være mulig til meget lavere Priser, end man nu faar her i Danmark, og særlig vil Tabet blive stort paa de bedste Kvaliteter, ikke fordi de staa tilbage for andre Landes Varer, men fordi Osteproducenterne i de fleste osteproducerende Lande nøjes med lavere Priser, end danske Producenter pleje at faa.

Den en Tid saa meget omtalte Pasteuriseringslov (Loven om Foranstaltninger til Bekæmpelse af Tuberkulose hos Hornkvæg) var i Overensstemmelse med Bestemmelsen i dens Paragraf 10 i Aarets Løb til Revision i Rigsdagen; men Forhandlingen blev ikke bragt til Ende, saa Loven har havt uforandret Gyldighed hele Aaret 1903.

Af Foranstaltninger, der kan betegnes som Fremskridt paa Mælkeribrugets Omraade, kan det nævnes, at i Aarets Løb blev en Del af Landets største Mælkerier forsynede med elektriske Belysningsanlæg, som Regel med Akkumulatorbatteri, og ligeledes kan det nævnes, at nogle Mælkerier have faaet indrettet Badekammer til Afbenyttelse for hele Personalet og med Adgang for Egnens Folk, hvilket særlig skyldes de Bestræbelser, som Forstander Pedersen paa Ladelund længe har udfoldet for denne Sag, og et agitatorisk Foredrag, som han holdt ved det særdeles vellykkede Mejeristmøde paa Dalum Landbrugsskole i August Maaned.

Malkningsagen og Malkningsarbejdets Betydning har været drøftet paa forskjellig Maade; men blandt det store Antal mindre Landbrugere, der alene selv eller ved deres Børn kunne overkomme Malkningen, maa der uden Tvivl siges at være almindelig Anerkjendelse af Betydningen af det for hele Malkningsarbejdet og Kvægplejen store og anselige Arbejde, der har været

udfoldet i de senere Aar særlig af Dyrlæge Hegelund og hans Elever ved Malkekursus og meget talrige Foredrag i alle Landets Egne. — Vanskeligheden ved at faa Malkningsarbejdet godt udført er derimod endnu stor paa mange Herregaarde, og det maa derfor paaregnes at være af Interesse for Tidsskriftets Læsere at fæste Opmærksomheden paa den af Overforvalter Thomsen i »Vort Landbrug« offentliggjorte Redegjørelse om, hvorledes han har ordnet Malkningen paa Brattingsborg som Akkordarbejde, og hvilket Resultat han derved har opnaaet.

Malkningen udføres af 3 eller 4 Piger og iøvrigt af Husmandskoner, og der malkes kun to Gange daglig. Malkningen har tidligere været betalt med 5 Kr. ugentlig, for hvilken Betaling der malkedes c. 100,000 Pd. Mælk aarlig. Den 1ste Marts 1900 begyndte Konerne at malke paa Akkord, og siden 1ste Maj 1901 have Pigerne ogsaa malket paa Akkord. Betalingen er 8 Øre for 100 Pd. Mælk med 1 pCt. Fedt (efter Gerbers Apparat). Konerne faa hver Uge udbetalt 5 Kr., og efter hver 1ste April og 1ste Oktbr. udbetales Overskuddet for det forløbne Halvaar. Er der Underskud ved Halvaarsopgjørelsen, trækkes denne dog ikke fra. — Pigerne faa den akkorderede Halvaarsløn og Overskud for, hvad hver i det forløbne Halvaar har malket ud over 162,500 Pd. Mælk med 1 pCt. Fedt.

Prøvemalkning afholdes hver 10 Dag. Fedtbestemmelse hver 20 Dag. Efter hver Prøvemalkning indføres paa hver Malkers Konto Køernes Nr., Pd. Mælk og Pd. Mælk med 1 pCt. Fedt. Naar det bliver gjort strax, og den samlede Sum altid indføres, saa er Halvaarsopgjørelsen let at overkomme.

Hensigten med Akkordmalkning har i dette Tilfælde, som vel overalt hvor en saadan indføres, været at give de dygtige Malkere Lejlighed til en større Fortjeneste i Forhold til det Arbejde, de udføre, og at gjøre dem saa interesseret i Arbejdets gode Udførelse, at der derigjennem kan blive fuld Dækning af de forøgede Udgifter til Malk-

ningen. Begge Dele er naaet til gjensidig Tilfredshed, og Resultatet belyses ved følgende Tal.

Aarene	Ialt Pund Mælk	pCt. Fedt	Pd. Mælk med 1 pCt. Fedt	Ialt betalt for Malkning	Deraf Overskud	100 Pd. Mælk har kostet at malke	Den enkelte Malkers aarlige Fortjeneste		
							højest	lavest	Gjen- nem- snit
$\frac{1}{10}$ 97- $\frac{30}{9}$ 99	3,717,245	3.350	12,452,649	Kr. 9,588.86	Kr. —	Øre 25.79	Kr. 260.70	Kr. 260.70	Kr. 260.70
$\frac{1}{10}$ 01- $\frac{30}{9}$ 03	4,143 520	3.506	14,525,380	11,620.30	2,139.73	28.04	422.43	259.26	319.59

Fra $\frac{1}{10}$ 97 til $\frac{30}{9}$ 99 blev der malket for en fast Ugebetaling af 5 Kr. og der blev i Gjennemsnit aarlig af hver Malker malket 100,033 Pd. Mælk. Fra $\frac{1}{10}$ 1901 til $\frac{30}{9}$ 1903 blev der paa Akkord malket i Gjennemsnit aarlig af hver Malker 113,958 Pd. Mælk. I de to mellem-liggende Aar er der malket dels paa Akkord og dels for Ugebetaling, og disse to Aar ere derfor ladte udenfor Beregningerne, medens de samlede Tal for de to første Aar og de to sidste Aar sammenlignes.

Naar der kan være en Forskjel paa den aarlige Fortjeneste til den enkelte Malker af indtil 163 Kr. 17 Øre, saa er det jo iøjnefaldende, at Malkning paa Akkord er den mest retfærdige Betalingsmaade, og en Maade hvorpaa der kan uddannes dygtige og interesserede Malkere.

I de to sidste Aar har 100 Pd. Mælk kostet 28.04 Øre at malke, medens de kun kostede 25.79 Øre, da der blev malket for Ugeløn, og 4 Mill. Pd. Mælk har kostet 900 Kr. mere at malke paa Akkord end paa Ugeløn. En Udgift for Ejeren og en stor Forøgelse i Indtægten for Malkerne. — Hvad har saa Ejeren faaet i de to Aar for disse 900 Kr.? Ja! her kommer man til Sagens Kjernepunkt. — Er Akkordmalkning kun beregnet efter Mælke-mængden, saa vil Malkernes Bestræbelser naturlig gaa ud paa at malke det mest mulige Mælk i den korteste

Tid; thi ellers tabe de Udsigten til forøget Fortjeneste, og Ejerens Udsigt til forøget og forbedret Mælk bliver ret tvivlsom. Er Betalingen derimod beregnet efter Fedtindholdet, kan Malkerne drive Betalingen for 100 Pd. Mælk nogle Øre op, og deres Aarsfortjeneste kan forøges betydelig, — og jo højere Betalingen for Malkningen af 100 Pd. Mælk bliver, desto større bliver Ejerens Fortjeneste.

Fedtprocenten vari 1901—03 0.156 højere end i 1897—99, hvilket Overforvalteren dog ikke tør tillægge alene den bedre Malkning, idet Sommergræsningens Beskaffenhed kan foranledige iøjnefaldende Udslag, og Indskud i Besætningen efter Forældre med fed Mælk kan have Betydning, men den gode Malkning formenes dog at have givet det største Udslag. Han siger, at 4 Mill. Pd. Mælk med 3.5 pCt. Fedt er c. 6000 Kr. mere værd end 4 Mill. Pd. med 3.35 pCt. Fedt. Lad saa det Halve gaa paa Foderets og det bedre Indskuds Regning, saa bliver der dog god Dækning for de 900 Kr. —

Der kan ankes over, at det ikke er tilstrækkelig nøjagtigt at lægge Prøvemalkning, der kun foretages hver 10 Dag, og Fedtbestemmelser hver 20 Dag til Grund for Betalingen; men Overforvalteren mener, at dette Grundlag for Betalingen er nøjagtigt nok, og det er overkommeligt, hvortil der ogsaa maa tages Hensyn. Han oplyser, at Prøvemalkningen paa Brattingborg i de sidste 6 Aar har givet en samlet Sum af 11,692,866 Pd. Mælk, og Indvejeningen i Mælkekjældereren har samtidig givet 11,697,961 Pd., saa at Forskjellen er forholdsvis meget lille. Mindre god Overensstemmelse har der derimod været imellem Fedtprocenten og Forbruget til 1 Pd. Smør i Mælkeriet. Paa Brattingborg har Smørudbyttet stadig været større, end Fjords Tabel viser. — Den Fedtprocent, som Malkningen sidste Aar er betalt efter, er 3.54, der efter Fjords Tabel svarer til næsten 26 Pd. Mælk til 1 Pd. Smør, medens der i Mælkeriet kun har været et Forbrug af 24.91 Pd. Mælk til 1 Pd. afregnet Smør, men Overforval-

teren mener, at denne Uoverensstemmelse*) ikke har nogen Betydning for det anvendte Betalingssystem.

Siden denne Akkordbetaling indførtes, har man paa Brattingborg havt let ved at faa Malkere, og Overforvalteren erklærer sig tilfreds med Systemet, som han ikke vil forlade for at gaa tilbage til Ugebetaling. Skal der en Gang gjøres Forandring, mener han, det vil blive i Retning af Betaling efter stigende Fedtprocent. — Malkning 3 Gange daglig kan foreløbig ikke indføres, fordi Husmandskonerne bo over 2000 Alen fra Gaarden.

Til Slutning skal der endnu mindes om, at to af det danske Mælkeribrugs betydeligste Personer, — hver paa sin Vis —, en Mand og en Kvinde, i Aarets Løb ere afgaaede ved Døden. — I Februar døde Hofjægermester Johannes Friis, 70 $\frac{1}{2}$ Aar gammel. Han var født paa Lyngbygaard ved Aarhus og søgte som ung Landmand Uddannelse paa Datidens bedste Instituter, saavel her i Landet som i Ulandet, studerede en Tid ved polyteknisk Lærestanstalt og overtog, saaledes bedre beriget med theoretisk Viden end sine Samtidige, Lillerup ved Horsens. Her indførte han strax i Sommeren 1859 Vejning af Mælken og et vidtløftigt Regnskabsvæsen, og i de følgende Aar fik han stor Betydning ved at støtte Professor Seigelcke i Bestræbelserne for at faa Vægt, Thermometer og Regnskab indført i Mælkerierne omkring paa Herregaardene. — Efter at have solgt Lillerup overtog han 1874 Fædrenegaarden, Lyngbygaard ved Aarhus, og i mange Aar blev han ogsaa dér en meget ivrig Foregangsmand paa Mælkeribrugets Omraade, samtidig med at

*) Uoverensstemmelsen skyldes for den største Del, at Fjords Tabel er beregnet efter Formlen: Pd. Mælk (pCt. Fedt \div 0.22) $\frac{100}{86} =$

Kvint Smør, medens der nu almindelig regnes med 0.15 i Stedet for 0.22.

B. B.

han aldrig skaanede sig selv, naar han mente, det gjaldt om at varetage det danske Landbrugs Interesser eller tolke dets Krav.

Og den 15de Juni døde Fru Hanne Nielsen paa Havarthigaard. Hun var en mærkelig klog og arbejdsdygtig Kvinde, der i mange Aar stod som et lysende Exempel for alle danske Bønderkoner. — Kun 19 Aar gammel blev hun 1848 gift med Gaardejer Hans Nielsen i Øverød, der var en vindskibelig Bonde, som ombyggede sin Gaard med Teglsten fra eget Teglværk og tidlig fik Jorden i god Gjødningskraft. — Fru Nielsen optraadte snart som sin Mands Mælkeforpagter; men hun kjørte ikke Mælken til Kjøbenhavn; hun oparbejdede den til Smør og Ost, og ved Professor Jørgensens Hjælp kom hun allerede i Slutningen af Halvtredserne til at koge Myseost og lave gode Sødmælksost, som hun ogsaa med stor Dygtighed og Udholdenhed forstod at faa solgt til høj Pris. —

I mange Aar var hun Professor Segelcke en fortrinlig Støtte blandt andet i hans Bestræbelser for at oplære unge Mænd i Mælkeribrnget. Efter Professor Segelckes Anvisning fik hun indrettet først Vand- og senere Ismælkeri. Altid var hun ivrig efter at udvide sine praktiske Erfaringer. Fuldstændig ukyndig i fremmede Sprog foretog hun talrige Udenlandsrejser saavel til Udstillinger som til Produktionsstederne for de bedst betalte fremmede Ostersorter, idet hun uden Betænkning benyttede tilfældige Rejsebekjendtskaber, og med stor Dygtighed forstod hun i sin lille hjemlige Bedrift at drage Nytte af, hvad hun havde set og hørt paa sine Rejser. — En ganske særlig Betydning fik hun ved i en Aarrække at modtage et stort Antal kvindelige Elever og oplære dem i det praktiske Mælkeriarbejde, og særlig paa Sjælland og Bornholm var det i mange Aar almindeligt, at de rigeste Gaardmandsdøttre inden deres Bryllup skulde være nogle Maaneder hos Hanne Nielsen, hvor de bleve beskæftigede ikke alene med at malke, gaa til Haande

i Mælkeriet, koge Myseost o. s. v., men ogsaa med Pasning af Høns, Rengjøring, Madlavning og al anden Husgjerning, saaledes at Hanne Nielsens store Erfaring og Dygtighed kom til Nytte hos talrige af de mest velstillede Bønder her i Danmark. — Hun havde en lang Arbejdsdag, — og hun forstod at lære andre at arbejde. —
